

Dansk Historisk Fællesråds repræsentantskabsmøde 1997

Mødet blev afviklet 19. april 1997 kl. 16.30 på Blommenslyst Kro ved Odense.

1. Valg af dirigent

Efter forslag fra styrelsen valgtes Herluf Nielsen, Det danske Sprog- og Litteraturselskab.

2. Forretningsorden

Som referent valgtes Anton Blaabjerg og som stemmetællere Grethe Ilsøe og John T. Lauridsen.

3. Nye medlemmer

Punktet bortfaldt, da ingen nye medlemmer havde ønsket indmeldelse.

4. Beretning

Styrelsens beretning blev aflagt af formanden Birgit Løgstrup:

Sidste år holdt DHF repræsentantskabsmøde i forbindelse med SLA's generalforsamling, der fandt sted i september, mens vi i år ifølge den fastlagte turnus skal holde repræsentantskabsmøde sammen med SSF i april måned. Derfor er den periode, jeg som formand skal aflægge beretning for, kun 7 måneder. Derimod følger regnskabsaflæggelsen altid kalenderåret.

Jeg har som nyvalgt formand for DHF haft behov for at finde ud af, hvad DHF egentlig er for noget. Derfor er jeg gået tilbage i arkivet for at undersøge, hvad de stiftende fædre ønskede at opnå med et sådant fællesorgan for historie som DHF.

DHF's oprettelse

Dansk Historisk Fællesforening oprettedes i 1909. Som medlemmer blev optaget landets historiske foreninger og institutioner som arkiver, museer, biblioteker. Forslaget om Fællesforeningens oprettelse blev stillet af daværen-

de rigsarkivar V.A. Secher på et møde i Østifternes Historisk Topografiske Selskab 16. november 1908 i København. Det direkte forbillede var en fællesforening af tyske historiske og oldtidsforeninger oprettet i Dresden i 1900. Men når ideen kunne slå an i Danmark, skyldtes det først og fremmest den stærke historiske bevidsthed, som bl.a. højskolebevægelsen havde skabt. Men dernæst var der omkring århundredskiftet skabt en tradition for samarbejde mellem ensartede foreninger. Der var etableret et samarbejde mellem de mange lokale foreninger inden for henholdsvis fagbevægelse, arbejdsgiverforeninger, folkeuniversitetsforeninger etc. Gennem et fælles organ var det muligt at opnå fordele, som den enkelte forening eller institution ikke kunne klare alene.

Ved fremsættelsen af forslaget om dannelsen af en fællesforening inden for historien blev der ikke direkte henvist til den tilsvarende tyske forening (Gesamtsvereins der deutschen Geschichts- und Altertumsvereinen). Det hed blot: *i lighed med hvad der andet steds har fundet sted*. Derimod følges vedtægterne fra den tyske forening, der er bevaret i Fællesforeningens arkiv, ret nøje i de tilsvarende vedtægter for den danske fællesforening. Der er dog en afgørende forskel i formålsparagraffen. Mens den tyske forening alene sigter på at bevare historiske mindesmærker og fremme den historiske forskning, skal den danske fællesforening tillige arbejde på *oplevelse af historisk sans*. Det var amtsforeningen i Ribe, der havde peget på dette væsentlige fundament for arbejdet med historiske spørgsmål.

Ved det stiftende møde den 19. oktober 1909 i Kunstindustrimuseets bibliotek var der tilslutning fra 12 historiske foreninger, 11 museer eller samlinger, 7 arkiver og Generalstaben, i alt 31 indmeldelser. Geografisk var de fordelt således: 1 fra Lolland Falster, 2 fra Bornholm, 2 fra Sjælland, 3 fra Fyn, 10 fra Jylland og 10 fra København.

Dansk Historisk Fællesforening lever i bedste velgående som Dansk Historisk Fællesråd og består nu af tre landsammenslutninger, der igen består af mange lokalforeninger: S sammenslutningen af lokalhistoriske foreninger, S sammenslutningen af lokalhistoriske arkiver og S sammenslutningen af slægtshistoriske foreninger. Dertil kommer 31 enkeltstående medlemmer som regel landsdækkende foreninger og 40 videnskabelige institutioner såsom arkiver, biblioteker, museer og universitetsinstitutter.

På denne historiske baggrund er det vigtigt at spørge, hvad skal DHF tage sig af i dag?

Formålsparagraffen siger:

Støtte og styrke interessen for historie ved

- at fremme samarbejdet mellem de tilknyttede landssammenslutninger, foreninger og institutioner
- at følge udviklingen på det lovmæssige og administrative område og at tage politiske initiativer til gavn for medlemmerne
- at afholde møder, udgive publikationer m.m.
- at virke som kontaktorgan overfor tilsvarende udenlandske og internationale organisationer.

Det må så være rimeligt på DHF's repræsentantskabsmøde at spørge, om vi har levet op til disse formål i det forløbne år

1. Copyright

På sidste repræsentantskabsmøde blev det pålagt styrelsen at fortsætte forhandlingerne om copyright med Kort- og Matrikelstyrelsen, der havde opsagt den hidtidige aftale af 15. august 1985 med DHF. Den tidligere aftale bestod i, at alle medlemmer af DHF vederlagsfrit havde tilladelse til at reproducere og udgive udsnit af kort og flyvefotografier, hvortil Geodætisk Institut (Kort og Matrikelstyrelsens umiddelbare forgænger) havde ophavsret. Det drejede sig om kort, der var udarbejdet af Generalstabens topografiske Afdeling, Generalkvartermesterstaben og Videnskabernes Selskab. Opsigelsen ville medføre, at der skulle betales 4.000-5.000 kr. bare for tilladelsen til at reproducere et kort. Det ville både være en økonomisk belastning for vore medlemmer og medføre en mindre hyppig anvendelse af kortmateriale i historiske publikationer. Det sidste ville være betænkeligt både for formidling i almindelighed og for interessen for kortmateriale i særdeleshed.

De første sonderinger var startet under Grethe Ilsøes formandsskab. Kort og Matrikelstyrelsen ønskede rimeligt nok at vide, hvor mange kort det drejede sig om på årsplan. Men det var ikke så ligetil at få en sådan oplysning. SLA havde netop foretaget en undersøgelse af medlemmernes udgivelsesvirksomhed. Så det havde vi tal for. Men ikke for antal af anvendte kort. Gunnar Jakobsen og jeg drog derfor til Kort og Matrikelstyrelsen den 30. januar belæst med årbøger, tidsskrifter og enkeltpublikationer. Det lykkedes os at forhandle os frem til en aftale med Kort- og Matrikelstyrelsen, hvorefter medlemmerne stadig må reproducere de omtalte kort uden at betale vederlag. Det betales derimod af DHF med 500 kr. om året for alle medlemmer. Desuden gælder tilladelsen også for

søkort. Der er blevet lagt et loft over antallet af kort bestående af omtrent 10 stk. på årsbasis, hvilket stemmer meget godt med de foretagne stikprøver. Senere er tilladelsen blevet konfirmeret skriftligt og vil blive aftrykt i Fortid og Nutid sammen med årsberetningen.

Dette er således en aftale, der både er væsentlig for formidling af historisk litteratur, interessen for historiske kort og for DHF's medlemmers økonomi.

2. Arkivlov

DHF skal ifølge vedtægterne også følge udviklingen på det lovgivningsmæssige område og tage politiske initiativer. Der blev i marts måned i Folketinget fremsat forslag til en ny arkivlov. Sidste gang dette skete i Grethe Ilsøes formandsperiode i 1991 afholdt DHF en offentlig høring på Christiansborg med en overvældende tilstrømning. Det var indeholdt i den arkivlov, der blev vedtaget i 1992, at den skulle revideres efter 5 års forløb. Vi har ikke ment, at der var grundlag for at slå lige så stærkt på tromme som sidste gang, men har dog afgivet en udtalelse den 31. marts til Kulturministeriet, hvor vi ser på lovforslaget med brugerøjne.

a. Vi anerkender i høringsskrivelsen lovforslagets bestræbelser for at lette adgangen til de offentlige myndigheders arkivalier. Den vigtigste indsats i det foreliggende lovforslag i denne retning er efter vor opfattelse bestemmelsen i paragraf 20 stk. 2, at arkivalier skal være tilgængelige, når de er 30 år, selvom de ikke er afleveret til et offentligt arkiv. Det er også nyt, at en offentlig myndighed ikke kan unddrage offentligheden adgang til dokumenter ved at undlade aflevering til Statens Arkiver.

b. Derimod er bestræbelserne for gen-

nem den såkaldte screening at sikre adgang til flere sager ikke nødvendigvis et gode. Denne nyskabelse fremgår ikke af en enkelt paragraf, men er en konsekvens af, at der ikke længere gives adgang på sagsniveau, men på dokumentniveau. Screening omtales i bemærkningerne til lovforslaget s. 7 – 8. Det betyder, at et eller flere dokumenter kan blive taget ud af en sag, inden den stilles til rådighed for forskningen. Forskerne får således kun adgang til en del af en sag – en amputeret sag så at sige. De må derfor drage deres konklusioner på et forkert grundlag. Dette kan få katastrofale følger for forskningens resultater.

Mindstekravet må være, at forskerne bliver gjort bekendt med, hvilke dokumenter der er taget ud. Det må være den myndighed, der har ønsket at gøre et dokument utilgængeligt, der samtidig får forpligtelsen til at gøre opmærksom herpå. Men i så fald er formålet med screeningen formodentlig samtidig ophævet. Der synes dog i følge forslaget at være mange uafklarede spørgsmål i forbindelse med denne screening, som efter Dansk Historisk Fællesråds opfattelse ikke er et så ubetinget gode for forskningen, som det fremstilles i lovforslaget.

c. Der stilles i paragraf 26, stk. 2, forslag om, at følgeudvalget skal bestå bl.a. af to repræsentanter for forskningen. Det vil være rimeligt ud fra det store antal slægtsforskere i Danmark, at den ene af disse repræsentanter bliver en forsker med erfaring og viden inden for denne gren og dens særlige problemer med f.eks. familieretslige sager

d. I øvrigt ser vi frem til det i paragraf 5 omtalte samarbejde mellem Statens Arkiver, de lokalhistoriske arkiver og andre arkivinstitutioner, som formodentlig vil blive mere udfoldet i den

nye arkivlovs periode. De spredte bevarings- og registreringsforhold for private arkiver vanskeliggør benyttelsen af dette særlige arkivmateriale. På dette område har arkivlovsforslaget dog mest karakter af en hensigtserklæring.

3. Tilskud fra tips- og lottomidlerne

Der skal dog penge til for at DHF kan fungere. Og medlemskontingentet er ikke nok. Hidtil her vi fået tilskud fra tipsmidlerne via Kulturministeriet. Men her så det mørkt ud ved sidste repræsentantskabsmøde. Vi havde for 1996 kun fået 20.000 kr., og hvad værre var, vi fik samtidig meddelelse om, at dette tilskud var under afvikling og 1997 ville være sidste år. Vi søgte dog ufortrødent om et meget højt beløb for 1997 og glade blev vi, da Kulturministeriet med brev af 28. februar meddelte, at vi ville få 40.000 kr. i 1997 og at *Kulturministeriet har besluttet ikke at nedtrappe tilskuddet til DHF yderligere.*

4. Bogmesse

DHF deltog i bogmessen *Bogforum 96* midt i november i Forum i København. Tommy P. Christensen var ansat af DHF i 120 timer til at forestå arbejdet med indkaldelse af bøger fra medlemmerne, opbygning af standen – i samarbejde med Charlotte S.H. Jensen – stå på standen – sammen med Charlotte, Peter Korsgaard og Gunnar Jakobsen – og gennemføre afviklingen af arrangementet. Det store trækplaster og blikfang på udstillingen var p.c.'eren med Bauers kalender. Standen var velbesøgt, det direkte salg var ikke stort – 5.691 kr. – men deltagelsen har jo først og fremmest været beregnet til at gøre reklame for de mange foreninger og institutioner, der udgiver bøger i mindre målestok. Der var imidlertid ikke den store interesse fra medlemmernes side, kun 30 reagerede, og det var både direkte og indirekte medlemmer. Den ef-

terfølgende evaluering i Styrelsen gav derfor af disse grunde – sammenholdt med den store udgift på 54.000 kr. til resultat, at vi besluttede ikke at deltage næste år. I stedet overvejer vi – på passende tidspunkt – at nå det samme mål ved at udgive en ny revideret udgave af *Historie til Salg*. Her er efter Styrelsens opfattelse et område, hvor vi kan udrette mere i fællesskab end ved at arbejde alene.

5. Informationsteknologien og DHF

Deltagelsen i bogmessen førte til at vi købte en p.c. til at fremvise Bauers kalender. En kort tids leje ville have kostet 6. – 7.000 kr., og vi kunne for det dobbelte købe hele herligheden, d.v.s. en IBM Aptiva, model 121, med tilhørende software til tekstbehandling, regnskab og fakturering samt en laserprinter. Udgiften har vi delt med Kildeskriftselskabet, som vi i fællesskab driver bogekspeditionen med. Den har åben tirsdag 14.00 – 16.00 og fredag 8.30 - 10.30 og bestyres på bedste vis af Ingrid Christensen, som vi har inviteret med til repræsentantskabsmødet for at hun kan møde medlemmerne direkte. Jeg vil gerne benytte lejligheden til at takke dig, Ingrid, for det arbejde du udfører for os.

Endelig er vi i gang med at komme på internettet, hvor Charlotte S.H. Jensen, der kan så mange ting, er ved at designe en hjemmeside til os. Indgangen bliver over Statens Arkivers hjemmeside, hvor vi jo også har fysisk husrum på Rigsarkivet med bogekspeditionen.

6. Fortid og Nutid

DHF skal ifølge sin formålsparagraf udgive publikationer. Det gør vi først og fremmest med tidsskriftet *Fortid og Nutid*. Det gik ikke godt med udsendelsen i 1996, idet der kun udkom 1 af 4 hefter. Det er redaktørerne Inge

Bundsgaard og Michael H. Gelting ved at have rettet op på. Hefte 2 og 3 er kommet og hefte 4 er lige på trapperne. Hefte 1 1997 gik til trykkeriet i slutningen af marts. Midt i 1997 skulle redaktørerne være ajour. Og der er ingen, der er mere kede af denne udvikling end de to redaktører – det skulle da lige være Styrelsen.

Inge Bundsgaard og Michael H. Gelting ønsker ikke at fortsætte redaktørhvervet længere end 1997 ud. Vi er igang med at finde nye til at overtage hvervet. Det bliver en redaktion på tre medlemmer, der skal køre i en på forhånd fastlagt periode. Hele redaktionen ligger ikke fast, men arkivar Margit Mogensen har på disse vilkår erklæret sig villig til at gå ind i den. Vi finder det vigtigt, at redaktørerne repræsenterer forskellige indfaldsvinkler til historien. Så vi vil forsøge at finde et egnet museumsmenneske og et universitetsmenneske.

7. Anden udgivelsesvirksomhed

Udgivelsesvirksomheden har ligget lidt i dvale i disse 7 måneder, men vi har under overvejelse i samarbejde med Skovhistorisk Selskab at udgive en skovhistorisk temabog. Endelig har vi arbejdet videre med planerne om udgivelse af trykte biografier om danske i form af etater.

Bauers kalender blev jo udsendt lige før sidste repræsentantskabsmøde. Steen Thomsen har udarbejdet en anmeldelse og har endvidere sendt forslag til rettelser, som vi vil anvende, hvis og når der skal foretages en genudgivelse. Vi siger tak for dette udmærkede arbejde.

Endelig har vi også planer om at forsøge at sælge disketten til Norge, der har anvendt samme tidsregningssystem med samme helligdage og lignende som den øvrige del af tvillingeriget.

Det vil ske gennem norsk slægtshistorisk forening. Samtidig er det et forsøg på at leve op til vor forpligtelse i formålsparagraffen om at skabe kontakt til tilsvarende foreninger i udlandet.

7. Museer

Jeg deltog i et spændende møde i Danske Kulturhistoriske Museer i foråret om museerne i det 21. årh. i Fuglsø, hvor jeg opfordrede dem til at vende tilbage som medlemmer af DHF, således at kredsen af historiske foreninger og institutioner i DHF kunne blive så komplet som mulig. Formanden for DKM svarede, at spørgsmålet ville blive taget op på årsmødet i november. Dette svar venter DHF på med spænding.

Dette var, hvad styrelsen havde at berette fra de forløbne 7 måneder.

Diskussion af formandens beretning

Efter beretningen havde flere ordet. Således lykønskede fællesrådets tidligere formand, Grethe Ilsøe, styrelsen og den nye formand med copyright-aftalen med Kort- og Matrikelstyrelsen, hvorefter fællesrådets medlemmer gennemsnitligt må anvende 10 kort (indkøbt på sædvanlig vis) i deres publikationer på meget gunstige vilkår, bl.a. mod aflevering af 1 eksemplar af publikationen; – Kort- og Matrikelstyrelsen holder selv øje med, når kvoten er opbrugt. Grethe Ilsøe anså denne aftale som en virkelig god grund til at være medlem af DHF. – Per Grau Møller, Institut for Historie, Odense, tilsluttede sig disse udtalelser.

Jørgen Thomsen, SLA, takkede DHF for godt samarbejde m.h.t. høringsvar før Folketingets vedtagelse af arkivlovens revision; men beklagede samtidigt, at loven stadig lader privat arkivmateriale og i særdeleshed lokalarki-

verne i stikken; Jørgen Thomsen forudså i lighed med formanden ressourceproblemer i forbindelse med, at arkivpakker fremover i en vis udstrækning skal screenes for utilgængeligt person-relaterede akter. – I forbindelse med DHF's høringssvar understregede Birgit Løgstrup, at hun her naturligvis havde set på lovudkastet med brugerøjne.

John T. Lauridsen, Det kgl. Bibliotek, beklagede, at DHF havde opgivet at deltage i Bogmessen. Men styrelsesmedlemmet Gunner Lind begrundede beslutningen med, at DHF's midler ville være bedre anvendt på andre, nye salgsmålinger; DHF's målgruppe er spredt, og Bogmessen er en »københavn-begivenhed«.

Problemer omkring Fortid og Nutid blev berørt af Per Ingesmann, Jysk selskab for Historie, der spurgte, om det stadig var en god ide med 4 numre årligt? – Både Grethe Ilsøe og John T. Lauridsen plæderede for fortsat 4 numre, bl.a. af hensyn til postvæsenets forsendelsesregler; John T. Lauridsen foreslog, at der kunne ansættes 2 sæt redaktører, der hver producerede 2 numre. Styrelsesmedlemmet Gunner Jakobsen påpegede, at det for anmeldernes skyld var en absolut fordel med 4 numre årligt, så nye bøger hurtigt kunne anmeldes. – Birgit Løgstrup så afventende på de nye redaktørers virke. En speciel anmelder-redaktør havde også været foreslået, men dette måtte afvente den nye redaktions ønske; en på forhånd aftalt overskuelig redaktør-ansættelse på 2-3 år kunne også tænkes at have positiv virkning.

Efter indlægene blev beretningen godkendt.

5. Regnskab
Regnskabet, der i kassereren Peter

Korsgaards fravær blev fremlagt af Gunnar Jakobsen, blev godkendt.

6. Indkomne forslag

Da der ikke var indkommet forslag, bortfaldt punktet.

7. Budget og kontingent

Budgettet blev godkendt og styrelsens forslag om uændret kontingent vedtaget.

8. Valg

Gunner Lind, Københavns Universitet, Gunnar Jakobsen, Toldhistorisk Selskab, og suppleant Thomas Bloch Ravn, Danmarks Købstadsmuseum, Den gamle by i Århus, var på valg. Alle tre var villige til genvalg – og blev genvalgt.

9. Godkendelse af revisor

Det hidtidige revisionsfirma, Ernst & Young, blev på styrelsens forslag godkendt.

10. Eventuelt

Under dette punkt udspandt der sig en diskussion om copyright foranlediget af Tove Glud Rasmussens forespørgsel vedr. fotografers ophavsret. John T. Lauridsen oplyste, at professionelle fotografers ophavsret først ophører 70 år efter deres død, Gunner Lind omtalte bl.a. en lovstramning vedr. copyright for et par år siden. – Grethe Ilsøe foreslog, at DHF lod en gennemgang af de mange regler vedr. copyright/ophavsret publicere i Fortid og Nutid eller i en specialpublikation.

Anton Blaabjerg
Fredensgade 38
8800 Viborg

Referatet godkendt af dirigenten: Herluf Nielsen ved brev af 26. Juni 1997